

Debatt: Sverige behöver en kraftfull utbyggnad av elsystemet – nu

Regeringens ambition att möta en fördubblad efterfrågan på el till 2045 är bra. Men ett alltför ensidigt fokus kärnkraft är problematiskt. Elbehovet de närmaste tio åren och ett politiskt fokus på 2045 är en ekvation som inte går ihop, skriver flera företrädare för industrin.

Publicerad: 20 maj 2024, 19:30

Sparad

Debattredaktionen

Text

Foto: Jonas Ekströmer / TT

Regeringens avsikt att möta ett fördubblat elbehov till 2045 behöver kompletteras med mål på kortare sikt. I potten ligger Sveriges konkurrenskraft som industrination. Vi efterlyser ett politiskt ledarskap som fokuserar på utbyggd elproduktion och ett modernt elnät som tillför 10 TWh ren och billig el varje år fram till 2035.

Svensk industri har varit ett ekonomiskt draglok under de senaste åren av geopolitisk oro och räntechocker. Våra traditionella industriföretag ligger i utvecklingens framkant och nya industrietableringar sker, drivna av grön omställning och elektrifiering.

Vi har haft ett försprång, men omvärlden sitter inte still: Kina ställer om snabbare än väntat, EU-kommissionen lade nyligen fram en rekommendation

om att unionens utsläpp ska minska med 90 procent till 2040 och över hundra länder enades under klimattoppmötet i Dubai i december om att tredubbla kapaciteten för förnybar energi till 2030.

Hur stor andel av de kommande industriinvesteringarna som sker i Sverige avgörs till stor del av tillgången till ren och konkurrenskraftigt prissatt el – där den efterfrågas och när den efterfrågas.

De senaste 13 åren har Sverige, inte minst tack vare vindkraftsutbyggnaden, varit nettoexportör av el varje år. Detta har bidragit till konkurrenskraftiga elpriser. Om utbyggnaden av elproduktion och elnät inte håller jämna steg med efterfrågan så kommer vi att tappa denna fördel.

Regeringens ambition att möta en fördubblad efterfrågan på el till 2045 är bra. Vi välkomnar också ambitionen att ta fram en färdplan för ny kärnkraft, men ett alltför ensidigt fokus på detta är problematiskt. Även om kraftslaget skulle visa sig vara konkurrenskraftigt så kommer ingen ny kärnkraft anslutas till elnätet under innevarande decennium, kanske inte ens till 2035. Behovet de närmaste tio åren och ett politiskt fokus på 2045 är en ekvation som inte går ihop.

Det som kan ge ett nödvändigt tillskott av el tillräckligt snabbt och till konkurrenskraftiga priser är vindkraft. De vindkraftsprojekt som i dag väntar på tillstånd och investeringsbeslut kan, i en försiktig bedömning, ge ett tillskott på 140 TWh fossilfri elproduktion till 2035.

I den energipolitiska debatten påstås felaktigt att Sverige är på väg att få en större andel väderberoende elproduktion än vad elsystemet kan hantera. Välgrundade studier och praktiska exempel från bland annat Portugal och Irland visar att snabb och storskalig utbyggnad av vind- och solkraft kan ge robusta elsystem och konkurrenskraftiga elpriser.

Sveriges befintliga vattenkraft och kärnkraft i kombination med världsledande kunnande om tekniska lösningar för stabila elsystem är en bra utgångspunkt för fortsatt vindkraftsutbyggnad. Att vi därtill har bland de bästa vindlägena i världen ger oss sammantaget en unik fördel.

Merparten av de nya industrisatsningarna är flexibla i sin elanvändning, bland annat genom produktion och lagring av vätgas, vilket också bidrar till el- och energisystemets robusthet. Investeringarna kommer att ske på de platser i världen där det erbjuds ren och konkurrenskraftigt prissatt el tillräckligt snabbt.

Med fokus på årlig utbyggnad av 10 TWh ny fossilfri elproduktion varje år – med start i dag – kan industrins behov mötas steg för steg. Vi ser att följande behöver göras:

- Säkerställ investeringar i teknik som möjliggör en växande andel el från vind och sol. Det handlar bland annat om kraftelektronik, elnätförstärkningar, batterier och gasturbiner. Detta skapar jobb och tillväxt i flera led, svenska företag är världsledande inom energisystemlösningar.

- Skapa regler för anslutning till elnätet som är förutsägbara för såväl användare som producenter. Det regelverk som nu tas fram behöver grundas på transparens och likabehandling, exempelvis branschgemensamma kriterier och tredjepartsgranskning av anslutningsbesked.

- Genomför EU:s direktiv om förnybar energi, som bl.a. anger tidsgränser för tillståndsprövning. Säkerställ snabba tillståndprocesser för uppgraderingar, re-powering, av existerande vindkraftsparker.

- Stärk de lokala incitamenten att bidra genom att låta fastighetsskatten tillfalla kommunen, från befintlig och ny vindkraft och annan fossilfri elproduktion. Gör regelverket för det så kallade kommunala vetot mer rättssäkert, enligt förslag från genomförda utredningar.

- Säg skyndsamt ja till de ansökningar om havsbaserad vindkraft som ligger på regeringens bord och skapa förutsättningar för att ansluta dem till elnätet.

Energiomställningen pågår nu. Sveriges välstånd har byggts på innovation och ett näringsliv med tillgång till konkurrenskraftiga elpriser. Det bör även vara vägen framåt.

Tobias Hansson, vd Hitachi Energy Sweden

Marcus Hedblom, vd Ovako

Henrik Henriksson, vd H2 Green Steel

Hans Kreisel, vd Nordion Energi

Ulf Larsson, vd SCA